

Mystiek Moluks

Ontmoet de piring natzar

Utrecht, 14 juli 2021

Ongewenst door de koloniale kerk op de Molukken, maar gekoesterd tot vandaag de dag. In de focuspresentatie *Mystiek Moluks. Ontmoet de piring natzar* (24 september 2021 t/m 9 januari 2022) belicht Museum Catharijneconvent een uiterst intiem religieus fenomeen: de piring natzar. Deze offerschaal speelt een belangrijke rol binnen de protestants-christelijke Molukse traditie. Bij de piring natzar komen gelovigen in contact met God en men bidt er voor familieleden. Het gebruik is een samensmelting van christelijke en voorchristelijke tradities. Het sacrale maar ook bediscussieerde object is daarmee een prachtig voorbeeld van de diversiteit van het christendom in Nederland.

De piring natzar bestaat uit een bord (de piring) met daarop in wit papier verpakte muntjes (de natzar, offergave). De offers symboliseren het verzoek om goddelijke steun bij voor- en tegenspoed. Na verloop van tijd wordt de natzar naar de kerk gebracht. Veel Molukse gezinnen die in de jaren vijftig naar Nederland kwamen, brachten een piring natzar mee. Meestal krijgt het offerbord een speciale plek op de ouderslaapkamer. Hier wordt dagelijks en bij hoogte- of dieptepunten in het gezinsleven gebeden. De schaal wordt afgedekt met een kanten doekje en omringd door een (Maleise) bijbel en een liedboek. Vanouds krijgen zonen bij hun huwelijk een piring natzar mee.

Heilig of 'heidens'?

De piring natzar is een object met veel betekenislagen. Voor sommige Molukkers is het voorwerp zo heilig dat het alleen binnen de intieme huiselijke sfeer getoond mag worden. Bij anderen staat het in de hal, ter begroeting van bezoek, of is de traditie in onbruik geraakt. Ook zijn er Molukse gelovigen die de piring natzar als niet-christelijk, 'heidens' zelfs, beschouwen. Dit was ook eeuwenlang de visie van de Nederlandse zendelingen en dus van de kerk op de Molukken. Het gebruik was daarom lange tijd taboe. Afgelopen decennia zijn Molukse theologen in Nederland de piring natzar openlijk gaan herwaarderen als een unieke Molukse manier van geloofsbeleving.

In de presentatie toont het museum de verschillende manieren waarop Molukse Nederlanders via de piring natzar omgaan met hun christelijke Molukse identiteit. Ook is er aandacht voor de manier waarop cultuuroverdracht binnen verschillende generaties vorm krijgt en welke rol erfoegd hierin speelt.

Piring Natzar in Museum Catharijneconvent

De kleine presentatie in Museum Catharijneconvent toont een piring natzar die in 1951 met de boot mee naar Nederland is gekomen en hier verweesd is geraakt. Speciaal voor deze presentatie is de oorspronkelijke natzar (offergave) in juni 2021 naar de kerk gebracht. Hiervoor vond een speciale ceremonie plaats in de GJPIN kerk (Gereja Jemaat Protestans Indonesia di Nederland) in Apeldoorn. De piring is daarna in langdurig bruikleen gegeven aan het museum door het Moluks Theologisch Seminarie in Apeldoorn. *Mystiek Moluks* is mede mogelijk gemaakt door het Fonds voor Cultuurparticipatie en de Van Baaren Stichting.

Samenwerking met Molukse Nederlanders

Museum Catharijneconvent maakte *Mystiek Moluks* in samenwerking met de Molukse gemeenschap in Nederland. Zo werd gesproken met de klankbordgroep van het Moluks Theologisch Seminarie Apeldoorn en sprak het projectteam met leden van de Molukse Evangelische Kerk, een aantal Pinkstergemeentes en overige ervaringsdeskundigen. Ook journalist en schrijver Sylvia Pessireron is bij de presentatie betrokken. *Mystiek Moluks* is vormgegeven door Mirella Sahetapy.

Geschiedenis van de Molukkers in Nederland

Nederland en de Molukken delen meer dan 350 jaar koloniale geschiedenis. Vanaf het begin van de zeventiende eeuw tot de onafhankelijkheid van Indonesië in 1949 maakten de Molukken deel uit van Nederlands-Indië. Sinds de negentiende eeuw vochten veel Molukkers in Koninklijk Nederlands-Indisch leger (KNIL). In dezelfde periode was ook de protestantse Nederlandse zending zeer actief op de Molukken.

In het voorjaar van 1951 werden circa 12.500 Molukkers (mannen, vrouwen en kinderen) verscheept naar Nederland. De mannen, voornamelijk ex-KNIL'ers, hadden de Nederlandse overheid gediend in haar strijd tegen een onafhankelijk Indonesië. Nadat Nederland de dekolonisatieoorlog had verloren, was er – politiek gezien - voor deze groep geen plaats meer in Indonesië. Besloten werd om de oud-militairen met hun gezinnen tijdelijk naar Nederland over te brengen. De families hoopten binnen afzienbare tijd terug te keren naar de in 1950 opgerichte onafhankelijke Republiek der Zuid-Molukken. Dat liep anders. Na zeven decennia is het overgrote deel van de Molukkers en hun nakomelingen nog steeds in Nederland. Het verhaal van hun verblijf is veelbewogen. Van het traumatische collectieve ontslag uit militaire dienst bij aankomst, de opvang in vervallen barakkenkampen, de verhuizing naar speciale Molukse woonwijken tot de Molukse gijzelingen in de jaren zeventig. Bij veel Molukkers heeft de geschiedenis littekens achtergelaten.

Tegenwoordig heeft het merendeel een plek gevonden in de Nederlandse samenleving. Opeenvolgende generaties zochten naar een eigen invulling van hun bi-culturele identiteit waarin invloeden herkenbaar zijn van het christelijk geloof, de Molukse en de Nederlandse cultuur.

Conservator Internationale kerken

Mystiek Moluks is de eerste presentatie van conservator internationale en migrantenkerken Madelon Grant. Haar recente aanstelling komt voort uit een intensieve samenwerking tussen Samen Kerk in Nederland (SKIN) en Museum Catharijneconvent. Doel hiervan is om de (historische) diversiteit van het christendom in Nederland beter zichtbaar te maken voor een groot publiek. Erfgoed is hiervoor een belangrijk hulpmiddel. Migratie en de invloed daarvan op onze samenleving is de laatste jaren uitvoerig belicht in musea. Wat hierbinnen vrijwel nooit aan bod komt is de rol die het christendom al eeuwenlang speelt bij migratie. Al vanaf de vroege middeleeuwen, met de komst van de eerste missionarissen naar de gebieden die later Nederland zouden worden, is migratie bepalend geweest voor hoe onze maatschappij zich heeft gevormd. Het rijke verhaal van het christendom in Nederland is een verhaal over komen en gaan, over culturele uitwisselingen, diversiteit en meerstemmigheid.

.....
Voor de redactie, niet ter publicatie:

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met de afdeling Marketing & Communicatie via pressoffice@catharijneconvent.nl. Persafbeeldingen kunt u downloaden via <https://www.catharijneconvent.nl/pers/persafbeeldingen/>